

УДК 08:002.1]:316.774-021.3(477)

DOI: <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2022-15-266-295>

DOCUMENTARY PUBLICATIONS AS A FACTOR IN THE FORMATION OF THE NATIONAL INFORMATION SPACE

ДОКУМЕНТАЛЬНІ ВИДАННЯ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Ігор Довжук,

*доктор історичних наук,
професор кафедри
документознавства та
методики навчання*

E-mail: i.v.dovzhuk@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6941-6336>

*Університет Григорія
Сковороди в Переяславі,
вул. Сухомлинського, 30,
м. Переяслав, Київська обл.,
Україна, 08401*

Igor Dovzhuk,

*Doctor in Historical Sciences,
Professor of Department of
documentary science and
teaching methods*

E-mail: i.v.dovzhuk@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6941-6336>

*Hryhorii Skovoroda University
in Pereiaslav,
30, Sukhomlynskooho Str.,
Pereiaslav, Kyiv region,
Ukraine, 08401*

Світлана Яременко,

*кандидат філологічних
наук, доцент кафедри
документознавства та
інформаційної діяльності*

E-mail: sa2009@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5997-3008>

*Державний університет
телекомунікацій,
вул. Солом'янська, 7, м. Київ,
Україна, 03110*

Svitlana Yaremenko,

*Ph.D. in Philological
Sciences, Associate Professor of
the Department of
Documentation and Information
Activity*

E-mail: sa2009@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5997-3008>

*State University of
Telecommunications,
7, Solomianska Str., Kyiv,
Ukraine, 03110*

ABSTRACT

The formation of the national information space in the latest conditions of mass dissemination of information and communication technologies, where often there is unverified or false information, is impossible without the development of such a traditional form as documentary editions. The scientific novelty is based on comparison strategies, typology, principles of historicism, social approach. The logic of the presentation of the material is based on the problem-historical principle, which allows to reveal the main topics and directions of the published collections of documents in chronological order. The scientific novelty of intelligence is due to the fact that the issue of analysis of the place and role of documentary publications in the formation of the information space has not yet been the subject of special research. A generalized analysis of the implementation of documentary collections of informational, social and cultural functions with the most generalizing function of documents in general, which is their ability to store and transmit (disseminate) information in time and space. It is shown that the volume of documentary materials published after the Second World War is quite voluminous and has created thematic blocks with a very broad chronology in the information space of Ukraine. A significant contribution to the formation of a scientifically sound information space of editions documentary editions prepared in the regions since the beginning of our century, devoted in particular to topics that have developed since independence.

It can be stated that historians and archivists generally cope with the task of showing an objective picture of historical events. At the same time, the state of the national information space has significant reserves for the preparation of documentary publications that would meet the pressing information needs of the population.

Keywords: *document, documentary publications, national information space, information resources, Ukrainian society.*

Постановка проблеми. В умовах формування інформаційного суспільства в Україні відбуваються складні та

неоднозначні процеси. Це ставить перед історичною наукою необхідність осмислення сутності й особливостей формування її інформаційного простору, підвищення значущості якого викликано одним з основних світових процесів – глобальною інформатизацією. Саме тут відображаються найбільш гострі та актуальні проблеми розвитку суспільства, поширюється неперевірена, неповна або неправдива інформація, що призводить до маніпуляції свідомістю масової аудиторії. Зазначене актуалізує потребу в насиченні національного інформаційного простору об'єктивною вираженою інформацією через видання документальних джерел, а також пошуку сучасних форм донесення їх до маси населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Осмислення такого явища як інформаційний простір вітчизняними дослідниками розпочато із середини 1990-х рр. Так, у 2006 р. відбувся захист кандидатської дисертації з політичних наук (Швець, 2006). Поняття «інформаційний простір» у межах філософського знання розглянуто у 2011 році (Яковенко, 2011), у 2013 р. вчений в галузі комунікаційних технологій Г. Почепцов опублікував у соціальних мережах резонансну статтю «Інформаційний простір як ключовий для розвитку країни» (Почепцов, 2013). Певне місце в дослідженні впливу інформаційного простору на соціальне життя мають праці Інституту соціальної та політичної психології НАПН України та одного з фундаторів української наукової школи психології переконувальної комунікації М. Слюсаревського (Слюсаревський, 1999). Різні аспекти проблеми досліджували й фахівці за межами України (Robertson, 1990; Newby, 2002). Поняття «інформаційний простір» не має єдиної дефініції, представники різних наук розглядають його під власним кутом зору (Шевченко, 2018). Законопроект України щодо інформаційного простору ще знаходиться в стані опрацювання.

Поняття «документ» як важливіший елемент інформаційного простору розглядається фахівцями різних напрямків суспільного знання, що відображається, зокрема, в

енциклопедичних виданнях (Документ, 1998; Документ, 2007). Проте найдокладніше воно вивчається в історичних і документознавчих дисциплінах. До сьогодні застосовуються різні визначення документа, то надаючи йому найширше значення, то звужуючи розуміння до одного виду документа (Кушнарєнко, 2013; Швецова-Водка, 2014; Січкаренко, 2018). Питання запровадження нових форм документів та організації ділового документообігу в Україні радянської доби досліджуються такими науковцями як В. Гамалія, І. Довжук, Г. Січкаренко та ін. (Gamaliia&Dovzhuk&Sichkarenko, 2021).

Мета статті. Питання аналізу місця і ролі документальних видань у формуванні інформаційного простору країни досі не стали предметом спеціального дослідження. Тому вбачаємо своїм завданням узагальнення та аналіз виконання документальними збірниками інформаційної, соціально-культурної функцій при найбільш узагальнюючій функції документів взагалі, що полягає в їхньої здатності зберігати й поширювати інформацію в часі та/або просторі. Оскільки інформаційний простір насичений великою кількістю згаданих публікацій, автор статті обмежує коло дослідження збірниками документів з історії України, опублікованими науковцями після Другої світової війни, акцентуючи увагу на різних підходах і баченнях видань радянського періоду і часу незалежності України.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи в історичній ретроспективі ієрархію документальних видань в Україні, необхідно зазначити, що на першому місці завжди стояли збірники, які узагальнювали законодавчу діяльність Верховної Ради та виконавчих структур держави. Прикладом такого видання, як однієї з форм систематизації законодавства, є Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень Уряду Української РСР. Це фундаментальне видання в семи томах, підготовлене та упорядковане Міністерством юстиції, охоплює період 1917-1961 рр. Крім того, органи законодавчої і виконавчої влади

мають окремі видання, що узагальнюють і вносять до інформаційного простору результати їхньої праці. Це – Відомості Верховної Ради України, які видаються з лютого 1941 р., та Зібрання постанов Уряду України, яке виходило у 1938-1996 рр. З 1997 р. був започаткований «Офіційний вісник України», з 1998 р. – «Збірник урядових нормативних актів України».

Зараз закони та інші нормативні акти набувають чинності після публікації в офіційній пресі парламенту та уряду, тобто в газетах «Урядовий кур'єр» і «Голос України». Проте розвиток електронних засобів комунікації вносить зміни у формування інформаційного простору. Восени 2019 р. профільний комітет Верховної Ради ініціював законопроект щодо виключення газети «Урядовий кур'єр» з переліку видань, де обов'язково публікуються закони і нормативно-правові акти. Замість цього можливе розміщення останніх на Єдиному вебпорталі органів виконавчої влади, після цього нормативно-правові акти набувають сили. Проте, де б та яким чином не публікувалися документи, вони мають відповідати стандартам, розробленим Українським науково-дослідним інститутом архівної справи та документознавства Державної архівної служби України (Збірник уніфікованих форм...).

Доповнюють картину документотворчості державних установ дослідження джерельної бази Архівного фонду НАН України, які здійснювалися з 1989 р. колективом Інституту архівознавства Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського й відображені у випусках документальної серії «Джерела з історії науки в Україні» – збірниках документів та інших джерел з історії НАН України. Упродовж 1993-2012 рр. публікувались матеріали про діяльність Академії у 1918-1955 рр. У 1997, 2004 та 2007 рр. було реалізоване видання «Колекція копій документів і матеріалів з історії НАН України / НАН України».

Інформаційний простір неможливий без насичення його об'єктивною інформацією з історії, яка ґрунтується на

документах. Традиція видання документів з історії України за радянських часів була започаткована 1939 р. Інститутом історії України АН УРСР (нині Інститут історії України НАН України). Серія документальних збірників «Історія України в документах і матеріалах» передбачала широке тематичне коло публікацій. Але було опубліковано т. 1 «Київська Русь і феодальні князівства XII-XIII століть» (вид. 1-ше, Київ, 1939, вид. 2-ге, Київ, 1946, упорядник М. Петровський) та т. 3 «Визвольна боротьба українського народу проти гніту шляхетської Польщі і приєднання України до Росії (1569-1654 роки)» (Київ, 1941, упорядники М. Петровський, В. Путілов). Протягом 1939-1941 рр. Інститутом готувалася до друку низка документальних збірників, однак через початок війни вони не були видрукувані (Юркова, 2005). Уже в новітні часи були видані ретроспективні збірники з історії України від найдавніших часів і до сьогодні (Історія України, 2008; Історія України, 2017).

У період становлення державної незалежності, формування інформаційного простору набуло особливої актуальності таке болюче і спірне питання історії України, деформоване радянською політичною системою, як правдиве висвітлення маловідомих сторінок, що стосуються українського руху опору, діяльності Української повстанської армії (УПА) у часи Другої світової війни. Для забезпечення національного примирення, єдності української нації та перспектив її розвитку необхідно було вивчити та донести до широкого загалу документи і матеріали, що стосуються історії ОУН та УПА. У 1999 р. було видано початкові матеріали вивчення цієї проблеми, а пізніше і повноцінні збірники документів (Протистояння, 1999; Національне примирення чи конфронтація, 1999; Матеріали та документи..., 2003; ОУН і УПА в 1945 році, 2015).

Історія України у складі СРСР повна трагічних сторінок, об'єктивна і виважена інформація про які замовчувалась довгі роки. Однак величезні зусилля науковців в Україні та діаспорі

дозволили за роки незалежності заповнити прогалину, яка мала місце в інформаційному просторі країни – страшну сторінку в її історії – голодомор у міжвоєнний та післявоєнний період. Страшна правда почала розкриватися з 1990 р., коли було видано перший збірник: Голод 1932-1933 рр. на Україні: очима істориків, мовою документів (К., 1990. 605 с.). Українцями Канади було опубліковано документи про голод в Україні 1921-1923 рр. (Голод 1921-1923 і українська преса в Канаді, 1995). Цю ж тему у 1993 р. розкрили й українські історики (Голод 1921-1923 років в Україні, 1993), які нарешті отримали можливість вивчати і публікувати документи з проблеми. Опубліковано також документальні свідчення як про суспільно-політичну ситуацію в цей період, так і про цинізм вищої влади (Партійно-радянське керівництво УСРР під час голодомору 1932-1933 рр., 2013).

Ще один напрямок наповнення інформаційного простору об'єктивною інформацією стало вивчення і поширення трагічних сторінок історії представників національних меншин в Україні ХХ ст., що стало можливим лише в умовах незалежності. У 1999 р. було видано збірник документів про депортованих кримських татар, болгар, вірмен, греків та німців з Автономної Республіки Крим (Депортовані кримські татари, болгар, вірмени, греки, німці, 1999). Велика увага була приділена саме кримським татарам (Кримські татари, 2004; Крим в умовах суспільно-політичних трансформацій, 2016). Крім того, досліджувалась доля німців та євреїв (Німці в Україні, 1994; Запорізький архів, 2010) в Україні.

Підготовлені силами істориків і архівістів періодично виходили збірники документів, присвячені різним періодам історії селянства, його визвольним змаганням. Так, документи, опубліковані у 1949, 1961, 1978, 1985, 1988, 1993 рр., охоплюють період від 1569 р. до відміни кріпосного права (Селянський рух на Україні: 1569-1647, 1993; Селянський рух на Україні. Середина ХVIII – перша чверть ХІХ ст., 1978; Селянський рух на Україні. 1826-1849 рр., 1985; Селянський

рух на Україні в 40-х роках XIX ст., 1949; Селянський рух на Україні (1850-1861 рр.), 1988; Отмена крепостного права на Украине, 1961). Післяреволюційний стан селянства в Україні в цілому (Історія колективізації сільського господарства Української РСР, 1962-1971; Комітети незаможних селян України, 1968) та в окремих її регіонах (З історії колективізації сільського господарства західних областей Української РСР, 1976; Трагічне минуле, 2018; Анатомія селянських повстань, 2015), розкритий документальними публікаціями, засвідчує спротив селян примусовій колективізації, трагічність долі українського села через жорстоке придушення селянських виступів проти дій влади.

Культурна складова життя в країні поряд з іншими відображає рівень розвитку суспільства. Ці аспекти розкрито в низці збірників документів, що в більшості з'явилися в часи незалежності (Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941, 1986; Культурне будівництво в Українській РСР. Червень 1941 – 1950, 1989; Охорона пам'яток історії і культури в Україні, 2008; Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника, 2010; Українська ідентичність і мовне питання в Російській імперії, 2013). Серед них в епіцентрі інформаційного простору – мовне питання.

Інформаційний простір не є насиченим без інформації про видатних людей в історії. Хронологічна послідовність появи збірників документів засвідчує: перемикаються часи й особистості. Але ця, здавалося б, непослідовність у жодному разі не принижує значення тої чи іншої особистості. Маємо документи про Степана Бандеру, видані в діаспорі, про Олеса Гончара, Андрія Товстика – діяча періоду козаччини, Тараса Шевченка, апостольського візитатора у Німеччині отця Петра Вергуна, Олександра Шульгіна (Збірка документів і матеріалів про вбивство Степана Бандери, 1989; Тернистим шляхом до храму, 1999; Військовий писар Андрій Семенович Товстик, 2010; Тарас Шевченко і царська цензура, 2015; Отець Петро Вергун, 2016; Олександр Шульгин, 2016; Слідчо-наглядіві справи Тараса Шевченка, 2018) та ін.

Окремий сектор інформаційного простору, створеного документальними виданнями, складають збірники документів про конкретні трагічні події новітнього часу. Так, інформаційне середовище Києва збагатилося за останні десятиліття важливими і недослідженими раніше аспектами. Йдеться про трагедію Биківні, життя киян у часи нацистської окупації та Куренівську трагедію 1961 р. (Пам'ять Биківні, 2000; Київ у дні нацистської навали, 2003; Куренівська трагедія, 2012). Величезний інформативний матеріал про аварію на 4-му блоці Чорнобильської атомної електростанції 26.04.1986 р., що переросла у трагедію українського народу, зосереджено у збірниках документів, підготовлених істориками України, починаючи з 1995 р. На цій ниві працювали як академічні установи, так і державні та відомчі архіви, зокрема архівісти СБУ (Чорнобиль: проблеми здоров'я населення, 1995; Чорнобильська трагедія, 1996; 3 архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ, 2001; Соціальний захист громадян, 2001; Чорнобиль, 2004; Чорнобильська катастрофа в документах, фактах та долях людей, 2006; Чорнобиль, 2017; Чорнобильське досьє КГБ, 2019).

Важливий внесок до інформаційного простору суспільства вносять документальні збірники підготовлені та опубліковані в регіонах. Вони присвячені різним тематичним напрямкам та періодам історії України, зокрема й таким що отримали свій розвиток саме в часи незалежності. Йдеться, зокрема, про дослідження епохи Середньовіччя та ранньомодерної доби (Луцька замкова книга, 2013; Акти Волинського воєводства, 2014; Українське повсякдення ранньомодерної доби, 2014; Акти Полтавського полкового суду, 2017; 3 історії Херсонської губернії, 2013). Адже ті, що видавались у регіонах у часи радянської влади (Становище трудящих Львова, 1961; Под солнцем дружбы и братства, 1979; Соціалістичні перетворення в західних областях Української РСР, 1980; Історія Львова в документах і матеріалах, 1986), мали чітко визначене політичне забарвлення. Великий матеріал

з історії регіонів для наповнення інформацією простору та поглиблення вивчення проблеми дав період Другої світової війни та боротьба з інакодумством у до- та післявоєнний час (Запорізький архів, 2005; Херсонщина на початку Великої Вітчизняної війни, 2011; Життя в окупації, 2014; «Особые папки» Сталіна і Молотова, 2010; Історична пам'ять Дніпропетровщини, 2013-2017).

Що ж стосується сучасності, то низка областей уже зробили свій внесок у популяризацію конкретно-історичного матеріалу (Боротьба за незалежність України у 1989-1992 рр., 2009; Полтавській області – 75 років, 2013), чим збагатили формування науково обґрунтованого суспільного інформаційного простору.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, в інформаційному просторі України відбуваються важливі зміни. Обсяг документальних матеріалів, виданих після Другої світової війни, досить об'ємний і створив тематичні блоки з дуже широкою хронологією. Він поділений на радянський і пострадянський періоди з чітко визначеною зміною акцентів і підходів до висвітлення історичних проблем. Так, у часи державної незалежності інформаційний простір наповнювався особливо актуальними, болючими та спірними питаннями історії України, які були деформовані радянською політичною системою або замовчувались.

До видання збірників документів і матеріалів активно залучалися крім академічних інститутів, особливо Інституту історії України НАН України, центральні та обласні архіви, громадські організації, зарубіжні дослідники та установи тощо. Важливо відзначити внесок до формування наукового суспільного інформаційного простору, популяризації конкретно-історичного матеріалу документальних збірників, підготовлених у регіонах. Вони присвячені різним темам і періодам історії України, зокрема й таким, що отримали свій розвиток саме в часи незалежності. Найбільш масово ті

збірники стали виходити з початку нашого століття. Таким чином, історики й архівісти загалом справляються із завданням показу об'єктивної картини подій в історії суспільства.

Разом з тим можна констатувати, що стан національного інформаційного простору має значні резерви для підготовки документних видань, які б відповідали назрілим інформаційним запитам населення, темам, які активно обговорюються, в тому числі у світі, та особливо насичені кліше, міфами, і де є особливо наявним зовнішній щодо України інформаційний вплив. Зовсім незначна присутність українського продукту у світовому інформаційному просторі.

Зазначимо, що час від часу загострюються відношення з нашими сусідами (угорцями, поляками) стосовно мовних питань, ролі Інституту національної пам'яті, «українських націоналістів», колективної відповідальності українського народу тощо, однак розглядається це в медіа-просторі досить заполітизовано. Наприклад, до річниці Волинської трагедії інформаційний простір наповнюється журналістськими коментарями, де явно бракує документальної складової. Так, Уряд Другої Речі Посполитої (1918-1939) щодо Західної України проводив політику беззастережної полонізації, яка в історичній перспективі мала метою її національну інкорпорацію в Польщу. У цьому питанні особлива роль відводилася польським парамілітарним організаціям та союзам. Історіографія проблеми діяльності польських парамілітарних організацій на Волині як у вітчизняних так і польських істориків майже відсутня (Синяк, 2018).

У цілому наведене можна розглядати як суспільний запит історикам, на який можна з гідністю відповісти лише спираючись на документи. Тут архівісти, історики, мають великий резерв. До того ж, об'єктивний аналіз, визнання промахів і помилок для історичної перспективи розвитку народу важливіше, ніж пошуки винних у бідах ззовні. Звертаємо увагу на те, що практичним питанням побудови довгострокової стратегії розвитку документальної складової

інформаційного простору варто приділяти більшу увагу і на державному рівні.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. «Особые папки» Сталіна і Молотова про національно-визвольну боротьбу в Західній Україні у 1944-1948 рр. Зб. док. / упоряд. Я. Дашкевич, В. Кук. Львівське від. ІУАД ім. М. О. Грушевського НАН України; Канадський ін-т укр. студій Альбертського ун-ту та ін. Львів, 2010. 594 с.

2. Gregory Newby. MIRE: a multidimensional information retrieval engine for structured data and text. Proceedings. International Conference on Information Technology: Coding and Computing. 2002.

3. Robertson D. S. The Information revolution. *Communication research*. N.Y., 1990.

4. Акти Волинського воєводства кінця XV – XVI ст. / відп. ред. Г. Боряк. НАН Укр. Ін-т історії. Київ, 2014. 154 с.

5. Акти Полтавського полкового суду 1668-1740 рр. Зб. актових док. Кн.1 / упоряд.: І. П. Чепіга, У. М. Штанденко. Київ, 2017.

6. Анатомія селянських повстань: Городнянське повстання 1931 р. під проводом Я. Рябченко: зб. док. та матер. / упор. О. Лисенко, Р. Подкур. НАН України. Ін-т історії; Чернігівська обл. держ. адм. та ін. Чернігів, 2015. 356 с.

7. Боротьба за незалежність України у 1989-1992 рр.: Чернігівська крайова організація Народного руху України за перебудову. До 20-річчя створення Народного Руху України за перебудову: зб. док. і матер. / упоряд.: С. В. Бутко, С. В. Соломаха. Чернігів, 2009. 432 с.

8. Військовий писар Андрій Семенович Товстик: зб. док. / упоряд. І. Л. Синяка; ред. кол.: П. Сохань (гол.) та ін. НАН України. Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського та ін. Київ, 2010. 148 с.

9. Vira Gamaliia, Igor Dovzhuk, Halyna Sichkarenko. Organization of Documentation in Ukraine during the Soviet

Period. *Acta Baltica Historiae et Philosophiae Scientiarum*. Vol. 9, No. 2 (Autumn 2021). S. 79-99.

10. Голод 1921-1923 і українська преса в Канаді / упорядн., ред. Р. Сербін. 2-е вид. Торонто, 1995. 700 с.

11. Голод 1921-1923 років в Україні: зб. док. і матеріалів / АН України. Ін-т історії; Голов. архів. упр. при КМ України. ЦДАВО України; упоряд.: О. М. Мовчан та ін.; відп. ред. С. В. Кульчицький. Київ, 1993. 237 с.

12. Депортовані кримські татари, болгари, вірмени, греки, німці: зб. док. Автономної Республіки Крим (1989-1999) / упоряд.: Ю. Білуха (кер.) та ін. Держ. комітет Укр. у справах нац. та міграції. Київ, 1999. 416 с.

13. Документ. *Літературознавча енциклопедія*: у 2 т. / авт.-укл. Ю. І. Ковалів. Київ, 2007. С. 293.

14. Документ. *Юридична енциклопедія*: [у 6 т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.). Т.2. Київ, 1998. 744 с.

15. Життя в окупації. Славута і Славутчина в 1941-1943 рр. Зб. док. / упоряд. В. Г. Берковський. ЦДАЗУ; Держ. архів Хмельницької обл. та ін. Київ, 2014. 208 с.

16. 3 архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ: спецвипуск: «*Чорнобильська трагедія в документах та матеріалах*». 2001. № 1. 526 с.

17. З історії колективізації сільського господарства західних областей Української РСР: зб. док. і матер. Київ, 1976. 510 с.

18. З історії Херсонської губернії. 1803-1920 рр.: зб. док. / упоряд.: В. О. Лебідь та ін. Держ. архів Херсонс. обл. та ін. Херсон, 2013. 104 с.

19. Запорізький архів. Народна війна. 1941-1944. Антифашистський рух Опору на території Запорізької області: зб. док. і матер. / авт.-упоряд.: В. О. Бондар та ін. Держ. архів Запорізької обл. Запоріжжя, 2005. 560 с.

20. Запорізький архів. Студії з історії євреїв Запорізького краю (XIX – I половина XX ст.): зб. док. і матер. / упоряд.: В. О. Бондар та ін. Держ. архів Запорізької обл.; Запорізьке міське від. тов. «Україна-Ізраїль» та ін. Запоріжжя, 2010. 318 с.

21. Збірка документів і матеріалів про вбивство Степана Бандери / ред.: П. Гой та ін. Торонто; Нью-Йорк; Мюнхен; Лондон; Мельбурн, 1989. 80 с.

22. Збірник уніфікованих форм організаційно-розпорядчих документів / Укрдержархів. УНДІАСД / уклад. О. М. Загорецька. Київ, 2015. 100 с.

23. Історична пам'ять Дніпропетровщини: події, факти, імена: зб. статей та док. У 5 т. / Дніпропетровська обл. ред. по підготовці й вид. тематичної серії книг «Реабілітовані історією». Дніпропетровськ, 2013-2017.

24. Історія колективізації сільського господарства Української РСР, 1917-1937: зб. док. і матеріалів: у 3 т. Київ, 1962-1971. Т. 1-3. 851 с.; 839 с.; 786 с.

25. Історія Львова в документах і матеріалах: зб. док. і матер. / упорядн.: У. Я. Єдлінська та ін. АН УРСР. Ін-т суспільних наук та ін. Київ, 1986. 424 с.

26. Історія України від найдавніших часів до сьогодення. Зб. док. і матеріалів / за заг. ред. А. П. Коцура, Н. В. Терес. Київ-Чернівці, 2008. 1100 с.

27. Історія України з найдавніших часів до початку ХХІ ст.: зб. док. і матеріалів / упоряд.: С. В. Алексєєв, Н. Л. Стешенко. Краматорськ, 2017. 204 с.

28. Київ у дні нацистської навали: За документами радянських спецслужб: До 60-річчя визволення України від гітлерівських загарбників: зб. док. та матер. / упоряд.: Т. В. Вронська та ін. Київ, 2003. 527 с.

29. Комітети незаможних селян України (1920-1933): зб. док. і матеріалів / за ред. І. К. Рибалки. Київ, 1968. 637 с.

30. Крим в умовах суспільно-політичних трансформацій (1940-2015): зб. док. та матер. / редкол.: В. А. Смолій (гол.) та ін. НАН України. Ін-т історії; ЦДАГО України та ін. Київ, 2016. 1092 с.

31. Кримські татари: шлях до повернення: Кримськотатарський національний рух (друга половина 1940-х – початок 1990-х років) очима радянських спецслужб: зб. док.

та матер. у 2 ч. / ред. кол.: В. А. Смолій (гол.) та ін. НАН України. Ін-т історії; Держ. архів СБУ та ін. Ч.1. 395 с.; Ч.2. 362 с. Київ, 2004.

32. Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941: зб. док. і матер. / ГАУ при РМ УРСР; АН УРСР. Ін-т історії та ін.; редкол.: Ю. Ю. Кондуфор (відп. ред.) та ін. Київ, 1986. 414 с.

33. Культурне будівництво в Українській РСР. Червень 1941 – 1950: зб. док. і матер. / ГАУ при РМ УРСР; АН УРСР. Ін-т історії та ін.; редкол.: Ю. Ю. Кондуфор (відп. ред.) та ін. Київ, 1989. 572 с.

34. Куренівська трагедія 13 березня 1961 р. у Києві: причини, обставини, наслідки. Док. і матеріали / НАН України, Ін-т історії, ЦДАВО України та ін.; редкол.: В. А. Смолій (відп. ред.) та ін. Київ, 2012. 548 с.

35. Кушнарченко Н. Н. Документоведение. 8-е изд. Киев, 2013. 459 с.

36. Луцька замкова книга 1560-1561 рр. / підгот. В. М. Мойсієнко, В. В. Поліщук; відп. ред. В. В. Німчук. НАН Укр. Ін-т укр. мови, Ін-т укр. археогр. та джерелозн. ім. М. С. Грушевського та ін. Луцьк, 2013. 733 с.

37. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника: переміщення і втрати фондів. Т.1: 1939-1945: зб. док. і матер. / упоряд.: Г. Сварник (кер.) та ін.; наук. ред.: Я. Дашкевич та ін. НАН Укр., Львівська нац. наук. бібліотека України ім. В. Стефаника та ін. Львів, 2010. 620 с.

38. Матеріали та документи Служби безпеки ОУН (б) у 1940-х рр. / упоряд.: О. Є. Лисенко, І. К. Патриляк. Київ, 2003. 254 с.

39. Національне примирення чи конфронтація. Зб. док. / НАН України, Ін-т історії України; упоряд. О. М. Веселова; відп. ред. С. В. Кульчицький. Київ, 1999. 540 с.

40. Німці в Україні. 20-30-ті рр. XX ст.: зб. док. держ. архівів України / Ін-т нац. відносин і політології НАН України та ін.; упоряд.: Л. В. Яковлева та ін. Київ, 1994. 243 с.

41. Олександр Шульгин в українському державотворенні та міжнародній політиці: зб. наук. праць та док. / упоряд. В. Піскун. Ін-т укр. археогр. та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. Київ, 2016. 432 с.

42. Отець Петро Вергун – апостольський візитатор у Німеччині. Документи архіву СБУ: зб. док. / упоряд. Д. В. Бурім; ред. кол.: Г. В. Папакін (гол.) та ін. НАН України. Ін-т укр. археогр. та джерелозн. ім. М. С. Грушевського. Київ, 2016. 416 с.

43. Отмена крепостного права на Украине: сб. док. и материалов / ред. кол.: А. З. Барабой и др. Киев, 1961. 428 с. (Ин-т истории АН УССР; ЦГИА УССР).

44. ОУН і УПА в 1945 році: Зб. док. і матер. В 2 ч. / ред. кол.: Г. В. Боряк, С. В. Кульчицький (відп. ред.) та ін. НАН України. Інститут історії України. Ч.1. Київ, 2015. 371 с. Ч.2. Київ, 2015. 366 с.

45. Охорона пам'яток історії і культури в Україні (1917-1918 рр.): зб. док. і матер. / авт.-упоряд.: О. О. Нестуля та ін. Київ, 2008. 320 с.

46. Пам'ять Биківні: док. та матеріали / НАН України. Ін-т історії та ін.; упоряд.: О. Г. Бажан та ін. Київ, 2000. 320 с.

47. Партійно-радянське керівництво УСРР під час голодомору 1932-1933 рр.: Вожді. Працівники. Активісти. Зб. док. та матеріалів / упоряд. В. Васильєв та ін. НАН України. Ін-т історії; Ін-т сучасної історії Нац. центру наукових досліджень Франції; ЦДАГО України та ін. Київ, 2013. 444 с.

48. Под солнцем дружбы и братства: экономическое и социальное развитие Сов. Придунайск. края (1954-1967): док. и материалы. Одесса, 1979. 204 с.

49. Полтавській області – 75 років: зб. док. та матеріалів / ред. кол.: О. А. Білоусько та ін.; упоряд.: Т. П. Пустовіт (кер.) та ін.; Держ. архівна служба України; Полтавська обл. держ. адм.; Держ архів Полтавської області та ін. Полтава, 2013. 260 с.

50. Почепцов Г. Інформаційний простір як ключовий для розвитку країни // Mediasapiens 03.03.2013. URL:

<https://ms.detector.media/manipulyatsii/post/4687/2013-03-03-informatsiinii-prostir-yak-klyuchovii-dlya-rozvitku-kraini/> (дата звернення: 27.01.2022).

51. Протистояння: Звернення, заяви, листи громадських організацій, політичних партій, громадян України до Комісії з вивчення діяльності ОУН-УПА, 1996-1998 рр. / відп. ред. С. В. Кульчицький; упоряд. Л. Гриневич. Київ, 1999. 406 с.

52. Селянський рух на Україні (1850-1861 рр.): зб. док. і матеріалів / відп. ред. М. Н. Лещенко. Київ, 1988. 447 с.

53. Селянський рух на Україні в 40-х роках XIX ст.: зб. док. / упоряд. Ф. П. Шевченко. Київ, 1949. 299 с.

54. Селянський рух на Україні. 1826-1849 рр.: зб. док. і матеріалів / відп. ред. М. А. Лещенко. Київ, 1985. 504 с.

55. Селянський рух на Україні. Середина XVIII – перша чверть XIX ст.: зб. док. і матеріалів / відп. ред. М. М. Лещенко. Київ, 1978. 535 с.

56. Селянський рух на Україні: 1569-1647: зб. док. і матеріалів / упоряд. Г. В. Боряк та ін. Київ, 1993. 534 с.

57. Синяк С. Джерела до історії діяльності польських парамілітарних організацій на Волині 1921-1939 рр. *Український історичний збірник*. Вип.2. 2018. С. 286.

58. Січкаренко Г. Документні джерела інформації. Переяслав-Хмельницький, 2018. 212 с.

59. Слідчо-наглядові справи Тараса Шевченка. Корпус документів (1847-1859). Метаграфовані тексти / упоряд.: Г. Боряк та ін., В. Смолій (відп. ред.) НАН України, Ін-т історії, Ін-т літ-ри ім. Т. Г. Шевченка та ін. Київ, 2018. 880 с.

60. Слюсаревський М. М. Інформаційний простір: критика існуючих визначень і спроба побудови теорії. *Вісник ХДУ. Серія «Психологія, політологія»*. Харків., 1999. Ч.4-5. С. 337-342.

61. Соціалістичні перетворення в західних областях Української РСР, 1939-1979: зб. док. і матеріалів. Київ, 1980. 546 с.

62. Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС: зб. законод. та нормат. док. Харків, 2001. 200 с.

63. Становище трудящих Львова, 1917-1939: док. і матеріали / Ф. Т. Коваль (ред.). Львів, 1961. 446 с.

64. Тарас Шевченко і царська цензура: зб. док. / упоряд. І. Ковальов; наук. ред. О. Федорук. Київ, 2015. 336 с.

65. Тернистим шляхом до храму: Олесь Гончар в суспільно-політичному житті України 60 80-х рр. ХХ ст.: зб. док. та матер. / НАН України. Ін-т історії та ін.; упоряд.: П. Т. Тронько та ін. Київ, 1999. 304 с.

66. Трагічне минуле: документи свідчать: зб. док. У 5 т. / Обл. ред. колегія по підготовці й вид. темат. серії книг «Реабілітовані історією». Дніпро, 2018. 240 с.

67. Українська ідентичність і мовне питання в Російській імперії: спроба державного регулювання (1847-1914): зб. док. і матеріалів / відп. ред. Г. Боряк; НАН України. Ін-т історії України та ін. Київ, 2013. 810 с.

68. Українське повсякдення ранньомодерної доби: зб. док. Вип.1: Волинь XVI ст. / упоряд.: В. В. Безпалько та ін. НДІУ МОН Укр.; ЦДІА Укр. та ін. Київ, 2014. 776 с.

69. Херсонщина на початку Великої Вітчизняної війни (червень-вересень 1941 р.): добірка док. / упоряд.: І. Ю. Сінкевич, О. І. Стукалова. Держ. архів Херсонської обл. та ін. Херсон, 2011. 64 с.

70. Чорнобиль. Документи Оперативної групи ЦК КПУ (1986-1988) / упоряд.: О. В. Бажан та ін. Київ 2017. 830 с.

71. Чорнобиль: 1986-1987 рр.: документи і спогади: Роль НАН України у подоланні наслідків катастрофи. Київ, 2004. 564 с.

72. Чорнобиль: проблеми здоров'я населення: зб. док. і матер.: у 2 ч. / відп. ред. В. А. Смолій; упоряд.: Н. П. Барановська та ін. Київ, 1995. Ч.1. 260 с.; Ч.2. 240 с.

73. Чорнобильська катастрофа в документах, фактах та долях людей: 1986-2006. Київ, 2006. 624 с.

74. Чорнобильська трагедія: док. і матеріали / НАН України, Ін-т історії України, ГАУ при КМ України, ЦДАГО України; гол. упоряд. Н. П. Барановська; відп. ред. В. А. Смолій. Київ, 1996. 783 с.

75. Чорнобильське досьє КГБ. Суспільні настрої. ЧАЕС у поставарійний період: зб. док. про катастрофу на ЧАЕС / відп. ред. В. Смолій. Галуз. держ. архів СБУ; Ін-т історії Укр. НАН Укр. та ін. Київ, 2019. 1200 с.

76. Швецова-Водка Г. М. Загальна теорія документа і книги. Київ, 2014. 405 с.

77. Швець О. В. Формування політичного іміджу України в міжнародному інформаційному просторі: дис... канд. політ. наук: 23.00.03 / КНУ ім. Тараса Шевченка. Київ, 2006. 237 арк.

78. Шевченко М. Поняття національного інформаційного простору та його характеристики. *Український інформаційний простір*. 2018. № 1. С. 103-112.

79. Юркова О. В. Історія України в документах і матеріалах. *Енциклопедія історії України*: Т.3: Е-Й / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. Київ, 2005. 672 с.

80. Яковенко М. Інформаційний простір: філософські аспекти формування поняття. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2011. № 692: Філософські науки. С. 22-27.

REFERENCES

1. «*Osobyie papki*» *Stalina i Molotova pro natsionalno-vyzvolnu borotbu v Zakhidnii Ukraini u 1944-1948 pp.* [«Special folders» by Stalin and Molotov on the national liberation struggle in Western Ukraine in 1944-1948] (2010). Zb. dok. / uporiad. Ya. Dashkevych, V. Kuk. Lvivske vid. IUAD im. M. O. Hrushevskoho NAN Ukrainy; Kanadskyi in-t ukr. studii Albertskoho un-tu ta in. Lviv, 594 [in Ukrainian].

2. Gregory Newby (2002). MIRE: a multidimensional information retrieval engine for structured data and text. Proceedings. International Conference on Information Technology: Coding and Computing [in English].

3. Robertson D. S. (1990). The Information revolution. *Communication research*. N.Y. [in English].

4. *Akty Volynskoho voievodstva kintsia XV – XVI st.* [Acts of the Volyn Voivodeship of the end of the XV – XVI centuries] (2014) / vidp. red. H. Boriak. NAN Ukr. In-t istorii. Kyiv, 154 [in Ukrainian].

5. *Akty Poltavskoho polkovoho sudu 1668-1740 rr.* [Acts of the Poltava regimental court of 1668-1740] (2017). Zb. aktovykh dok. Kn.1 / uporiad.: I. P. Chepiha, U. M. Shtandenko. Kyiv [in Ukrainian].

6. *Anatomiia selianskykh povstan: Horodnianske povstannia 1931 r. pid provodom Ya. Riabchenko* [Anatomy of Peasant Uprisings: The Grodno Uprising of 1931 led by Ya. Ryabchenko] (2015): zb. dok. ta mater. / upor. O. Lysenko, R. Podkur. NAN Ukrainy. In-t istorii; Chernihivska obl. derzh. adm. ta in. Chernihiv, 356 [in Ukrainian].

7. *Borotba za nezalezhnist Ukrainy u 1989-1992 rr.* [The struggle for Ukraine's independence in 1989-1992] (2009): Chernihivska kraiova orhanizatsiia Narodnoho rukhu Ukrainy za perebudovu. Do 20-richchia stvorennia Narodnoho Rukhu Ukrainy za perebudovu: zb. dok. i mater. / uporiad.: S. V. Butko, S. V. Solomakha. Chernihiv, 432 [in Ukrainian].

8. *Viiskovyi pysar Andrii Semenovykh Tovstyk* [Military clerk Andriy Semenovykh Tovstyk] (2010): zb. dok. / uporiad. I. L. Syniaka; red. kol.: P. Sokhan (hol.) ta in. NAN Ukrainy. In-t ukr. arkheohrafii ta dzhereloznavstva im. M. S. Hrushevskoho ta in. Kyiv, 148 [in Ukrainian].

9. Vira Gamaliia, Igor Dovzhuk, Halyna Sichkarenko (2021). Organization of Documentation in Ukraine during the Soviet Period. *Acta Baltica Historiae et Philosophiae Scientiarum*. Vol. 9, No. 2 [in English].

10. *Holod 1921-1923 i ukrainska presa v Kanadi* [The famine of 1921-1923 and the Ukrainian press in Canada] (1995) / uporiadn., red. R. Serbin. 2-e vyd. Toronto, 700 [in Ukrainian].

11. *Holod 1921-1923 rokiv v Ukraini* [The famine of 1921-1923 in Ukraine] (1993): zb. dok. i materialiv / AN Ukrainy. In-t istorii;

Holov. arkhiv. upr. pry KM Ukrainy. TsDAVO Ukrainy; uporiad.: O. M. Movchan ta in.; vidp. red. S. V. Kulchytskyi. Kyiv, 237 [in Ukrainian].

12. *Deportovani krymski tatary, bolhary, virmeny, hreky, nimtsi* [Crimean Tatars, Bulgarians, Armenians, Greeks and Germans were deported] (1999): zb. dok. Avtonomnoi Respubliky Krym (1989-1999) / uporiad.: Yu. Bilukha (ker.) ta in. Derzh. komitet Ukr. u spravakh nats. ta mihratsii. Kyiv, 416 [in Ukrainian].

13. *Dokument* [Document] (2007). Literaturoznavcha entsyklopediia: u 2 t. / avt.-ukl. Yu. I. Kovaliv. Kyiv, 2007, 293 [in Ukrainian].

14. *Dokument* [Document] (1998). Yurydychna entsyklopediia: [u 6 t.] / red. kol. Yu. S. Shemshuchenko (vidp. red.). T.2. Kyiv, 744 [in Ukrainian].

15. *Zhyttia v okupatsii. Slavuta i Slavutchyna v 1941-1943 rr.* [Life in the occupation. Slavuta and Slavutchina in 1941-1943] (2014). Zb. dok. / uporiad. V. H. Berkovskyi. TsDAZU; Derzh. arkhiv Khmelnytskoi obl. ta in. Kyiv, 208 [in Ukrainian].

16. *Z arkhiviv VUCHK-HPU-NKVD-KHB* [From the archives of the VUCHK-GPU-NKVD-KGB] (2001): spetsvypusk: «Chornobylska trahediia v dokumentakh ta materialakh». № 1, 526 [in Ukrainian].

17. *Z istorii kolektyvizatsii silskoho hospodarstva zakhidnykh oblastei Ukrainskoi RSR* [From the history of collectivization of agriculture in the western regions of the Ukrainian SSR] (1976): zb. dok. i mater. Kyiv, 510 [in Ukrainian].

18. *Z istorii Khersonskoi hubernii. 1803-1920 rr.* [From the history of Kherson province. 1803-1920] (2013): zb. dok. / uporiad.: V. O. Lebid ta in. Derzh. arkhiv Khersons. obl. ta in. Kherson, 104 [in Ukrainian].

19. *Zaporizkyi arkhiv. Narodna viina. 1941-1944. Antyfashystskiy rukh Oporu na terytorii Zaporizkoi oblasti* [Zaporozhye archive. People's war. 1941-1944. Anti-fascist Resistance movement in the Zaporozhye region] (2005): zb. dok. i mater. / avt.-uporiad.: V. O. Bondar ta in. Derzh. arkhiv Zaporizkoi obl. Zaporizhzhia, 560 [in Ukrainian].

20. *Zaporizkyi arkhiv. Studii z istorii yevreiv Zaporizkoho kraiu (XIX – I polovyna XX st.)* [Zaporozhye archive. Studies in the history of the Jews of the Zaporozhye region (XIX – I half of the XX century.)] (2010): zb. dok. i mater. / uporiad.: V. O. Bondar ta in. Derzh. arkhiv Zaporizkoi obl.; Zaporizke miske vid. tov. «Ukraina-Izrail» ta in. Zaporizhzhia, 318 [in Ukrainian].

21. *Zbirka dokumentiv i materialiv pro vbyvstvo Stepana Bandery* [Collection of documents and materials about the murder of Stepan Bandera] (1989) / red.: P. Goi ta in. Toronto; Niu-Iork; Miunkhen; London; Melburn, 80 [in Ukrainian].

22. *Zbirnyk unifikovanykh form orhanizatsiino-rozporiadchyykh dokumentiv* [Collection of unified forms of organizational and administrative documents] (2015) / Ukrderzharkhiv. UNDIASD / uklad. O. M. Zahoretska. Kyiv, 100 [in Ukrainian].

23. *Istorychna pam'iat Dnipropetrovshchyny: podii, fakty, imena* [Historical memory of Dnipropetrovsk region: events, facts, names] (2013-2017): zb. statei ta dok. U 5 t. / Dnipropetrovska obl. red. po pidhotovtsi y vyd. tematychnoi serii knyh «Reabilitovani istoriieiu». Dnipropetrovsk [in Ukrainian].

24. *Istoriia kolektyvizatsii silskoho hospodarstva Ukrainskoi RSR, 1917-1937* [History of collectivization of agriculture of the Ukrainian SSR, 1917-1937] (1962-1971): zb. dok. i materialiv: u 3 t. Kyiv, T. 1 3, 851; 839; 786 [in Ukrainian].

25. *Istoriia Lvova v dokumentakh i materialakh* [History of Lviv in documents and materials] (1986): zb. dok. i mater. / uporiadn.: U. Ya. Yedlinska ta in. AN URSR. In-t suspilnykh nauk ta in. Kyiv, 424 [in Ukrainian].

26. *Istoriia Ukrainy vid naidavnishykh chasiv do sohodennia* [History of Ukraine from ancient times to the present] (2008). Zb. dok. i materialiv / za zah. red. A. P. Kotsura, N. V. Teres. Kyiv-Chernivtsi, 1100 [in Ukrainian].

27. *Istoriia Ukrainy z naidavnishykh chasiv do pochatku XXI st.* [History of Ukraine from ancient times to the beginning of the XXI century] (2017): zb. dok. i materialiv / uporiad.: S. V. Aleksieiev, N. L. Steshenko. Kramatorsk, 204 [in Ukrainian].

28. *Kyiv u dni natsystskskoi navy: Za dokumentamy radianskykh spetssluzhb: Do 60-richchia vyzvolennia Ukrainy vid hitlerivskykh zaharbynykiv* [Kyiv in the days of the Nazi invasion: According to the documents of the Soviet secret services: To the 60th anniversary of the liberation of Ukraine from Hitler's invaders] (2003): zb. dok. ta mater. / uporiad.: T. V. Vronska ta in. Kyiv, 527 [in Ukrainian].

29. *Komitety nezamozhnykh selian Ukrainy (1920-1933)* [Committees of poor peasants of Ukraine (1920-1933)] (1968): zb. dok. i materialiv / za red. I. K. Rybalky. Kyiv, 637 [in Ukrainian].

30. *Krym v umovakh suspilno-politychnykh transformatsii (1940-2015)* [Crimea in the conditions of social and political transformations (1940-2015)] (2016): zb. dok. ta mater. / redkol.: V. A. Smolii (hol.) ta in. NAN Ukrainy. In-t istorii; TsDAHO Ukrainy ta in. Kyiv, 1092 [in Ukrainian].

31. *Krymski tatory: shliakh do povernennia: Krymskotatarskyi natsionalnyi rukh (druha polovyna 1940-kh – pochatok 1990-kh rokiv) ochyma radianskykh spetssluzhb* [Crimean Tatars: The Way Back: The Crimean Tatar National Movement (second half of the 1940s – early 1990s) through the eyes of Soviet special services] (2004): zb. dok. ta mater. u 2 ch. / red. kol.: V. A. Smolii (hol.) ta in. NAN Ukrainy. In-t istorii; Derzh. arkhiv SBU ta in. Ch.1, 395; Ch.2, 362. Kyiv [in Ukrainian].

32. *Kulturne budivnytstvo v Ukrainskii RSR. 1928 – cherven 1941* [Cultural construction in the Ukrainian SSR. 1928 – June 1941] (1986): zb. dok. i mater. / HAU pry RM URSS; AN URSS. In-t istorii ta in.; redkol.: Yu. Yu. Kondufor (vidp. red.) ta in. Kyiv, 414 [in Ukrainian].

33. *Kulturne budivnytstvo v Ukrainskii RSR. Cherven 1941 – 1950* [Cultural construction in the Ukrainian SSR. June 1941 – 1950] (1989): zb. dok. i mater. / HAU pry RM URSS; AN URSS. In-t istorii ta in.; redkol.: Yu. Yu. Kondufor (vidp. red.) ta in. Kyiv, 572 [in Ukrainian].

34. *Kurenivska trahediia 13 bereznia 1961 r. u Kyievi: prychny, obstavyny, naslidky* [Kureniv tragedy on March 13, 1961 in Kyiv: causes, circumstances, consequences] (2012). Dok. i materialy /

NAN Ukrainy, In-t istorii, TsDAVO Ukrainy ta in.; redkol.: V. A. Smolii (vidp. red.) ta in. Kyiv, 548 [in Ukrainian].

35. Kushnarenko N. N. (2013). *Dokumentovedenie* [Documentation]. 8-e izd. Kiev, 459 [in Russian].

36. *Lutska zamkova knyha 1560-1561 rr.* [Lutsk Castle Book of 1560-1561] (2013) / pidhot. V. M. Moisiienko, V. V. Polishchuk; vidp. red. V. V. Nimchuk. NAN Ukr. In-t ukr. movy, In-t ukr. arkheohr. ta dzherelozn. im. M. S. Hrushevskoho ta in. Lutsk, 733 [in Ukrainian].

37. *Lvivska natsionalna naukova biblioteka Ukrainy imeni V. Stefanyka: peremishchennia i vtraty fondiv* [Lviv National Scientific Library of Ukraine named after V. Stefanyk: relocation and loss of funds] (2010). T.1: 1939-1945: zb. dok. i mater. / uporiad.: H. Svarnyk (ker.) ta in.; nauk. red.: Ya. Dashkevych ta in. NAN Ukr., Lvivska nats. nauk. biblioteka Ukrainy im. V. Stefanyka ta in. Lviv, 620 [in Ukrainian].

38. *Materialy ta dokumenty Sluzhby bezpeky OUN (b) u 1940 kh rr.* [Materials and documents of the OUN (b) Security Service in the 1940s] (2003) / uporiad.: O. Ye. Lysenko, I. K. Patryliak. Kyiv, 254 [in Ukrainian].

39. *Natsionalne prymyrennia chy konfrontatsiia* [National reconciliation or confrontation] (1999). Zb. dok. / NAN Ukrainy, In-t istorii Ukrainy; uporiad. O. M. Veselova; vidp. red. S. V. Kulchytskyi. Kyiv, 540 [in Ukrainian].

40. *Nimtsi v Ukraini. 20-30-ti rr. XX st.* [Germans in Ukraine. 20-30s of the XX century] (1994): zb. dok. derzh. arkhiviv Ukrainy / In-t nats. vidnosyn i politolohii NAN Ukrainy ta in.; uporiad.: L. V. Yakovleva ta in. Kyiv, 243 [in Ukrainian].

41. *Oleksandr Shulhyn v ukrainskomu derzhavotvorenni ta mizhnarodnii politytsi* [Alexander Shulgin in Ukrainian statehood and international politics] (2016): zb. nauk. prats ta dok. / uporiad. V. Piskun. In-t ukr. arkheohr. ta dzhereloznavstva im. M. S. Hrushevskoho NAN Ukrainy. Kyiv, 432 [in Ukrainian].

42. *Otets Petro Verhun – apostolskyi vizytator u Nimechchyni. Dokumenty arkhivu SBU* [Father Peter Vergun is an apostolic visitor

to Germany. Documents of the SBU archive] (2016): zb. dok. / uporiad. D. V. Burim; red. kol.: H. V. Papakin (hol.) ta in. NAN Ukrainy. In-t ukr. arkheohr. ta dzherelozn. im. M. S. Hrushevskoho. Kyiv, 416 [in Ukrainian].

43. *Otmena krepostnogo prava na Ukraine* [The abolition of serfdom in Ukraine] (1961): sb. dok. i materialov / red. kol.: A. Z. Baraboj i dr. Kiev, 428 (In-t istorii AN USSR; CGIA USSR) [in Russian].

44. *OUN i UPA v 1945 rotsi* [OUN and UPA in 1945] (2015): Zb. dok. i mater. V 2 ch. / red. kol.: H. V. Boriak, S. V. Kulchytskyi (vidp. red.) ta in. NAN Ukrainy. Instytut istorii Ukrainy. Ch.1. Kyiv, 2015. 371 s. Ch.2. Kyiv, 366 [in Ukrainian].

45. *Okhorona pam'iatok istorii i kultury v Ukraini (1917-1918 rr.)* [Protection of historical and cultural monuments in Ukraine (1917-1918)] (2008): zb. dok. i mater. / avt.-uporiad.: O. O. Nestulia ta in. Kyiv, 320 [in Ukrainian].

46. *Pam'iat Bykivni* [In memory of Bykivna] (2000): dok. ta materialy / NAN Ukrainy. In-t istorii ta in.; uporiad.: O. H. Bazhan ta in. Kyiv, 320 [in Ukrainian].

47. *Partiino-radianske kerivnytstvo USRR pid chas holodomoru 1932-1933 pp.: Vozhdi. Pratsivnyky. Aktyvisty* [Party-Soviet leadership of the USSR during the Holodomor of 1932-1933: Leaders. Employees. Activists] (2013). Zb. dok. ta materialiv / uporiad. V. Vasyliiev ta in. NAN Ukrainy. In-t istorii; In-t suchasnoi istorii Nats. tsentru naukovykh doslidzhen Frantsii; TsDAHO Ukrainy ta in. Kyiv, 444 [in Ukrainian].

48. *Pod solncem druzhby i bratstva: jekonomicheskoe i social'noe razvitie Sov. Pridunajsk. kraja (1954-1967)* [Under the Sun of Friendship and Brotherhood: Economic and Social Development of the Soviet Danubian Region (1954-1967)] (1979): dok. i materialy. Odessa, 204 [in Russian].

49. *Poltavskii oblasti – 75 rokiv* [Poltava region – 75 years] (2013): zb. dok. ta materialiv / red. kol.: O. A. Bilousko ta in.; uporiad.: T. P. Pustovit (ker.) ta in.; Derzh. arkhivna sluzhba Ukrainy; Poltavska obl. derzh. adm.; Derzh arkhiv Poltavskoi oblasti ta in. Poltava, 260 [in Ukrainian].

50. Pocheptsov H. (2013). *Informatsiyni prostir yak kliuchovyi dlia rozvytku krainy* [Information space as key to the country's development] // Mediasapiens 03.03.2013. URL: <https://ms.detector.media/manipulyatsii/post/4687/2013-03-03-informatsiinii-prostir-yak-klyuchovii-dlya-rozvitku-kraini/> (data zvernennia: 27.01.2022).

51. *Protystoiannia: Zvernennia, zaiavy, lysty hromadskykh orhanizatsii, politychnykh partii, hromadian Ukrainy do Komisii z vyvchennia diialnosti OUN-UPA, 1996-1998 rr.* [Confrontation: Appeals, statements, letters of public organizations, political parties, citizens of Ukraine to the Commission for the Study of the OUN-UPA, 1996-1998] (1999) / vidp. red. S. V. Kulchytskyi; uporiad. L. Hrynevych. Kyiv, 406 [in Ukrainian].

52. *Selianskyi rukh na Ukraini (1850-1861 rr.)* [Peasant movement in Ukraine (1850-1861)] (1988): zb. dok. i materialiv / vidp. red. M. N. Leshchenko. Kyiv, 447 [in Ukrainian].

53. *Selianskyi rukh na Ukraini v 40-kh rokakh XIX st.* [Peasant movement in Ukraine in the 40s of the XIX century] (1949): zb. dok. / uporiad. F. P. Shevchenko. Kyiv, 299 [in Ukrainian].

54. *Selianskyi rukh na Ukraini. 1826-1849 rr.* [Peasant movement in Ukraine. 1826-1849] (1985): zb. dok. i materialiv / vidp. red. M. A. Leshchenko. Kyiv, 504 [in Ukrainian].

55. *Selianskyi rukh na Ukraini. Seredyna XVIII – persha chvert XIX st.* [Peasant movement in Ukraine: 1569-1647] (1978): zb. dok. i materialiv / vidp. red. M. M. Leshchenko. Kyiv, 535 [in Ukrainian].

56. *Selianskyi rukh na Ukraini: 1569-1647* [Peasant movement in Ukraine: 1569-1647] (1993): zb. dok. i materialiv / uporiad. H. V. Boriak ta in. Kyiv, 534 [in Ukrainian].

57. Syniak S. (2018). *Dzherela do istorii diialnosti polskykh paramilitarynykh orhanizatsii na Volyni 1921-1939 rr.* [Sources to the history of Polish paramilitary organizations in Volhynia in 1921-1939]. *Ukrainskyi istorychnyi zbirnyk*. Vyp.2, 286 [in Ukrainian].

58. Sichkarenko H. (2018). *Dokumentni dzherela informatsii* [Documentary sources of information]. Pereiaslav-Khmelnyskyi, 212 [in Ukrainian].

59. *Slidcho-nahliadovi spravy Tarasa Shevchenka. Korpus dokumentiv (1847-1859)* [Investigative and supervisory cases of Taras Shevchenko. Corpus of documents (1847-1859)] (2018). *Metahrafovani teksty / uporiad.*: H. Boriak ta in., V. Smolii (vidp. red.) NAN Ukrainy, In-t istorii, In-t lit-ry im. T. H. Shevchenka ta in. Kyiv, 880 [in Ukrainian].

60. Sliusarevskyi M. M. (1999). *Informatsiinyi prostir: krytyka isnuuychkh vyznachen i sproba pobudovy teorii* [Information space: critique of existing definitions and attempt to build a theory]. Visnyk KhDU. Seriiia «Psykhologhiia, politologhiia». Kharkiv, Ch.4-5, 337-342 [in Ukrainian].

61. *Sotsialistychni peretvorennia v zakhidnykh oblastiakh Ukrainskoi RSR, 1939-1979* [Socialist transformations in the western regions of the Ukrainian SSR, 1939-1979] (1980): zb. dok. i materialiv. Kyiv, 546 [in Ukrainian].

62. *Sotsialnyi zakhyst hromadian, yaki postrazhdaly vnaslidok avarii na Chornobylskii AES* [Social protection of citizens affected by the accident at the Chernobyl Nuclear Power Plant] (2001): zb. zakonod. ta normat. dok. Kharkiv, 200 [in Ukrainian].

63. *Stanovyshche trudiashchykh Lvova, 1917-1939* [The situation of the workers of Lviv, 1917-1939] (1961): dok. i materialy / F. T. Koval (red.). Lviv, 446 [in Ukrainian].

64. *Taras Shevchenko i tsarska tsenzura* [Taras Shevchenko and tsarist censorship] (2015): zb. dok. / uporiad. I. Kovalov; nauk. red. O. Fedoruk. Kyiv, 336 [in Ukrainian].

65. *Ternystym shliakhom do khramu: Oles Honchar v suspilno-politychnomu zhytti Ukrainy 60 80-kh rr. XX st.* [The thorny path to the church: Oles Honchar in the socio-political life of Ukraine in the 60's and 80's of the XX century] (1999): zb. dok. ta mater. / NAN Ukrainy. In-t istorii ta in.; uporiad.: P. T. Tronko ta in. Kyiv, 304 [in Ukrainian].

66. *Trahichne mynule: dokumenty svidchat* [Tragic past: documents testify] (2018): zb. dok. U 5 t. / Obl. red. kolehiia po pidhotovtsi y vyd. temat. serii knih «Reabilitovani istoriiei». Dnipro, 240 [in Ukrainian].

67. *Ukrainska identychnist i movne pytannia v Rosiiskii imperii: sproba derzhavnoho rehuliuvannia (1847-1914)* [Ukrainian identity and the language issue in the Russian Empire: an attempt at state regulation (1847-1914)] (2013): zb. dok. i materialiv / vidp. red. H. Boriak; NAN Ukrainy. In-t istorii Ukrainy ta in. Kyiv, 810 [in Ukrainian].

68. *Ukrainske povsiakdennia rannomodernoi doby* [Ukrainian everyday life of the early modern era] (2014): zb. dok. Vyp.1: Volyn XVI st. / uporiad.: V. V. Bezpalko ta in. NDIU MON Ukr.; TsDIA Ukr. ta in. Kyiv, 776 [in Ukrainian].

69. *Khersonshchyna na pochatku Velykoi Vitchyznianoi viiny (cherven-veresen 1941 r.)* [Kherson region at the beginning of the Great Patriotic War (June-September 1941)] (2011): dobirka dok. / uporiad.: I. Yu. Sinkevych, O. I. Stukalova. Derzh. arkhiv Khersonskoi obl. ta in. Kherson, 64 [in Ukrainian].

70. *Chornobyl. Dokumenty Operatyvnoi hrupy TsK KPU (1986-1988)* [Chernobyl. Documents of the Task Force of the Central Committee of the Communist Party (1986-1988)] (2017) / uporiad.: O. V. Bazhan ta in. Kyiv, 830 [in Ukrainian].

71. *Chornobyl: 1986-1987 rr.* [Chernobyl: 1986-1987] (2004): dokumenty i spohady: Rol NAN Ukrainy u podolanni naslidkiv katastrofy. Kyiv, 564 [in Ukrainian].

72. *Chornobyl: problemy zdorov'ia naseleennia* [Chernobyl: public health problems] (1995): zb. dok. i mater.: u 2 ch. / vidp. red. V. A. Smolii; uporiad.: N. P. Baranovska ta in. Kyiv, Ch.1, 260; Ch.2, 240 [in Ukrainian].

73. *Chornobylska katastrofa v dokumentakh, faktakh ta doliakh liudei: 1986-2006* [The Chernobyl disaster in documents, facts and people's destinies: 1986-2006] (2006). Kyiv, 624 [in Ukrainian].

74. *Chornobylska trahediia* [The Chernobyl tragedy] (1996): dok. i materialy / NAN Ukrainy, In-t istorii Ukrainy, HAU pry KM Ukrainy, TsDAHO Ukrainy; hol. uporiad. N. P. Baranovska; vidp. red. V. A. Smolii. Kyiv, 783 [in Ukrainian].

75. *Chornobylske dosie KGB. Suspilni nastroi. ChAES u postavariinyi period* [Chernobyl dossier of the KGB. Public

sentiment. Chernobyl in the post-accident period] (2019): zb. dok. pro katastrofu na ChAES / vidp. red. V. Smolii. Haluz. derzh. arkhiv SBU; In-t istorii Ukr. NAN Ukr. ta in. Kyiv, 1200 [in Ukrainian].

76. Shvetsova-Vodka H. M. (2014). *Zahalna teoriia dokumenta i knyhy* [The global theory of document and book]. Kyiv, 405 [in Ukrainian].

77. Shvets O. V. (2006). *Formuvannia politychnoho imidzhu Ukrainy v mizhnarodnomu informatsiinomu prostori* [Formation of Ukraine's political image in the international information space]: dys... kand. polit. nauk: 23.00.03 / KNU im. Tarasa Shevchenka. Kyiv, 237 [in Ukrainian].

78. Shevchenko M. (2018). *Poniattia natsionalnoho informatsiinoho prostoru ta yoho kharakterystyky* [The concept of national information space and its characteristics]. Ukrainskyi informatsiinyi prostir. № 1, 103-112 [in Ukrainian].

79. Yurkova O. V. (2005). *Istoriia Ukrainy v dokumentakh i materialakh* [History of Ukraine in documents and materials]. Entsyklopediia istorii Ukrainy: T.3: E-I / redkol.: V. A. Smolii (holova) ta in. Kyiv, 672 [in Ukrainian].

80. Yakovenko M. (2011). *Informatsiinyi prostir: filosofski aspekty formuvannia poniattia* [Information space: philosophical aspects of concept formation]. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika». № 692: Filosofski nauky, 22-27 [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

Формування національного інформаційного простору в новітніх умовах масового поширення інформаційно-комунікаційних технологій, де нерідко присутня неперевірена або неправдива інформація, неможливе без розвитку такої традиційної його форми як документальні видання. Методологія дослідження ґрунтується на стратегіях порівняння, типології, принципах історизму, соціального підходу. В основу логіки викладу матеріалу покладено проблемно-історичний принцип, що дозволяє в хронологічній

послідовності розкрити основні теми і напрямки опублікованих збірників документів. Наукова новизна розвідок пов'язана з тим, що питання аналізу місця й ролі документальних видань у формуванні інформаційного простору досі не стало предметом спеціального дослідження. Наданий узагальнений аналіз виконання документальними збірниками інформаційної, соціальної та культурної функцій при найбільш узагальнюючій функції документів взагалі, що полягає у їх здатності зберігати і передавати (поширювати) інформацію у часі та просторі. Показується, що обсяг документальних матеріалів, виданих після Другої світової війни досить об'ємний і створив в інформаційному просторі України тематичні блоки з дуже широкою хронологією. Відзначений вагомий внесок до формування науково обґрунтованого інформаційного простору документальних збірників, підготовлених в регіонах з початку нашого століття, присвячених зокрема темам, що отримали свій розвиток в часи незалежності.

Можна констатувати, що історики й архівісти загалом справляються з завданням показу об'єктивної картини історичних подій. Разом з тим, стан національного інформаційного простору має значні резерви для підготовки документальних видань, які б відповідали назрілим інформаційним запитам населення.

Ключові слова: документ, документальні видання, національний інформаційний простір, інформаційні ресурси, українське суспільство.